

N A Š D A L J N I B L I Ž N J I S V E T

Rozka Štefanova

**IZ POLJSKE LJUBEZENSKE
LIRIKE**

Prvemu poljskemu povojnemu pesniškemu rodu, ki ga predstavljajo tudi pri nas že dobro znani Tadeusz Różewicz, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert in je zanj značilno nezaupanje do sveta in poetika »golega verza«, so se v petdesetih letih, zlasti po ideološki »odjugi« pridružili pesniki raznih smeri, katerih značilnosti so razpoznavne tudi v ljubezenski liriki.

Pesnik in pripovednik TADEUSZ NOWAK (1930–1991) je izšel iz kmečke družine, študiral polonistiko v Krakovu in tam delal v uredništvih raznih revij do leta 1977, ko se je preselil v Varšavo. V njegovi poeziji so upesnjeni kmečki motivi, a ne tradicionalno in idilično, temveč baladno, z dramatičnim nemirom in uporom zoper sodobno civilizacijo in mestno kulturo. Bogata metaforika njegove poezije temelji na ljudskem izročilu.

Pesnik – samouk JERZY HARASYMOWICZ (1933) je znan kot poet južne Poljske in to ne samo Krakova, kjer živi in objavlja pesniške zbirke, temveč tudi njenega vzhodnega dela, hribovitega področja dveh kultur – poljske in ukrajinske, kjer je kot gozdni delavec preživel zgodnjo mladost. V njegovi poeziji, za katero je značilna stilizirana primitivnost, se prepleta lirika s pravljico grotesknostjo. V ljubezenskih pesmih se poleg neposrednega upodabljanja čustev pojavlja šaljivo obarvana religiozna motivika, združena s čutno erotiko.

STANISŁAW GROCHOWIAK (1934–1976), pesnik, pripovednik, dramatik in publicist, je po kratkem študiju polonistike v Poznanju delal kot urednik sprva v Wrocławu, od leta 1955 pa v Varšavi. Že s prvo pesniško zbirko (1956) je zbudil pozornost zaradi poudarjenega antiestetizma, ki se tudi v ljubezenski liriki kaže v upodabljanju nelepih predmetov, revne pokrajine, propadanja, staranja, smrti. Kritika je tej smeri dala vzdevek »turpizem« (po lat. turpis – grd), sam pa jo je imenoval »mizerabilizem« (po lat. miser – ubog, nesrečen) in s tem opozoril na svoj odpor zoper sodobno resničnost in zoper ustaljeno hierarhijo vrednot.

Pesnica HALINA POŚWIATOWSKA (1935–1967) je študirala filozofijo v Krakovu in nato v ZDA, kjer se je tudi zdravila zaradi hude srčne napake. Bolezen je usodno vplivala tudi na njeno poezijo, ki je izšla v štirih zbirkah v letih 1958–1968. Prevladuje ljubezenska lirika, prepletena z bivanjskimi razmišljanji, iz nje odseva dramatičen boj s smrtjo, hkrati pa oboževanje življenja in narave.

V šestdesetih in sedemdesetih letih so se uveljavili kmalu po drugi svetovni vojni rojeni pesniki t.im. »novega vala« in njihovi nekaj mlajši sopotniki s svojo ironično, proti klišejem usmerjeno disidentsko poezijo.

RAFAŁ WOJACZEK (1945–1971) je v svojem kratkem življenju (naredil je samomor) izdal štiri zbirke pesmi, ki razodevajo njegovo bolešno neprilagodljivost svetu, občutek izobčenosti, strahu in slabih slutenj. Za njegovo ljubezensko liriko so značilni intimizem, čustvenost in čutnost, izraženi ekspresionistično.

Pesnica EWA LIPSKA (1945) je dokončala umetnostno akademijo v Krakovu, že kot gimnazijka objavila prve pesmi in leta 1969 izdala prvo zbirko. To je moralistična poezija, kritična do sodobnega sveta, prežeta s skrbjo za usodo mladega rodu, kar odseva iz njene ljubezenske lirike.

TOMASZ JASTRUN (1950) je doštudiral polonistiko na varšavski univerzi in od leta 1974 delal v raznih literarnih uredništvih, od 1987 pri mesečniku Res Publica. Prvo pesniško zbirko je objavil leta 1978, že za naslednjo pa prejel literarno nagrado poljskega Pen kluba in bil leta 1986 ponovno nagrajen za celotno književno delo, ki obsega poleg poezije reportažne Zapiske iz začaranega kroga, otroško literaturo in filmske scenarije.

Najmlajši v našem izboru KRZYSTOF LISOWSKI (1954) je končal poljsko filologijo na jagelonski univerzi Krakovu, debitiral kot pesnik v tamkajšnjem tedniku Życie Literackie in leta 1975 izdal prvo pesniško zbirko, ki so ji sledile številne druge. Zanje je prejel že več literarnih nagrad.

Uvod in prevod: Rozka Štefanova

Tadeusz Nowak

LJUBEZENSKI PSALM

Pri tebi sem Za reko konj vzdihuje
s travnikov zornic siplje se seno
in vrt namesto žolča ptičev
podaja nebu s kopjem jabolko

Pri tebi sem kot Kajn pri Kajnu
Ker Abel je že umorjen in spaljen
na tvojem vratu in na mojem vratu
njegov pepel je v medaljonu spravljen

Pri tebi sem ostrina ob ostrini
med nama je usoda bilka trave
vse drugo: svet nebo je kot igrača
ki starim bo ljudem za vir zabave

KONEC LJUBEZNI...

Konec ljubezni, žalost se naznanja
in name čaka sedem visočin,
sedem marjetic, v polju posejanih.